STATENS
INKÖPSCENTRAL

Introduktionswebbinarium – Avrop från de statliga ramavtalen

Alexandra Jolinger Dalle Vacche

2026-11-05

ENTRAL

SIC flyttar till Upphandlings-myndigheten – samma uppdrag i annan myndighet

Regeringen har beslutat att uppgiften att upphandla samordnade ramavtal ska flyttas från Kammarkollegiet till Upphandlingsmyndigheten den 1 januari 2027. Detta är en del av den översyn som presenterades i betänkandet SOU 2025:13.

- Vi förbereder övergången just nu.
- Ingen direkt förändring för avropande myndigheter eller ramavtalsleverantörer.
- Avropa.se kommer finnas kvar.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Fakta om Statens inköpscentral

- Förvaltar cirka 2 340 ramavtal med ungefär 811 leverantörer inom 38 ramavtalsområden
- Cirka 70 personer
- 100 % avgiftsfinansierade

Under år 2025 omsatte Statens inköpscentrals ramavtal ca 17,9 mdkr

Offentlig upphandling omsätter över 1000 miljarder kronor per år. Det motsvarar en sjättedel av BNP.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Statens inköpscentrals uppdrag

- Ingå och förvalta ramavtal som är avsedda för statliga myndigheter.
- Inom IT-området gäller uppdraget hela offentliga förvaltningen, dvs. även kommuner och regioner.
- Verka för att bästa möjliga villkor skapas för myndigheternas anskaffning av varor och tjänster.

STATENS INKÖPSCENTRAL

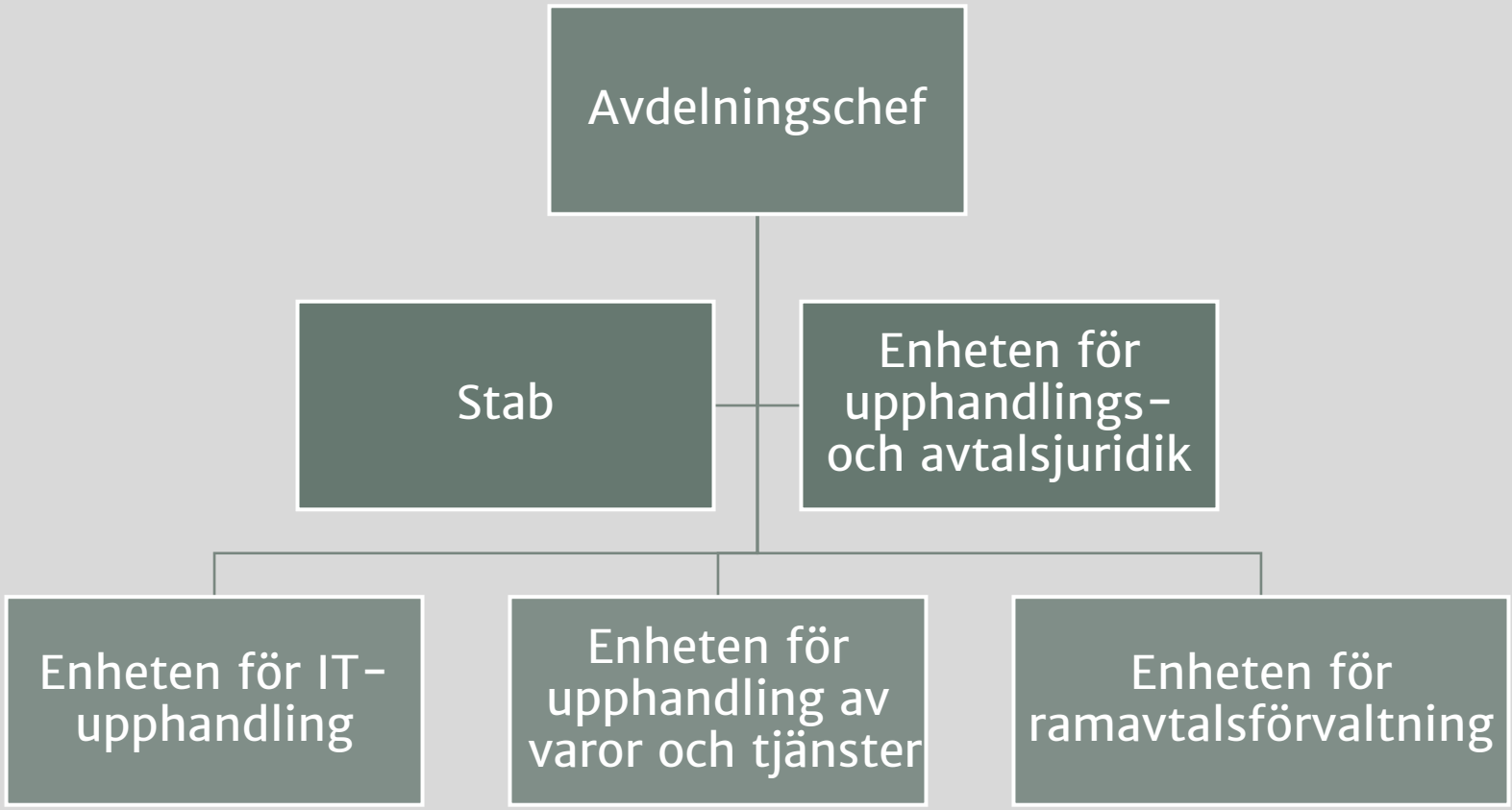
Syfte

Att åstadkomma besparingar genom att:

- reducera myndigheternas administrativa kostnader vid upphandlingar och,
- skapa ekonomiskt mer förmånliga villkor.

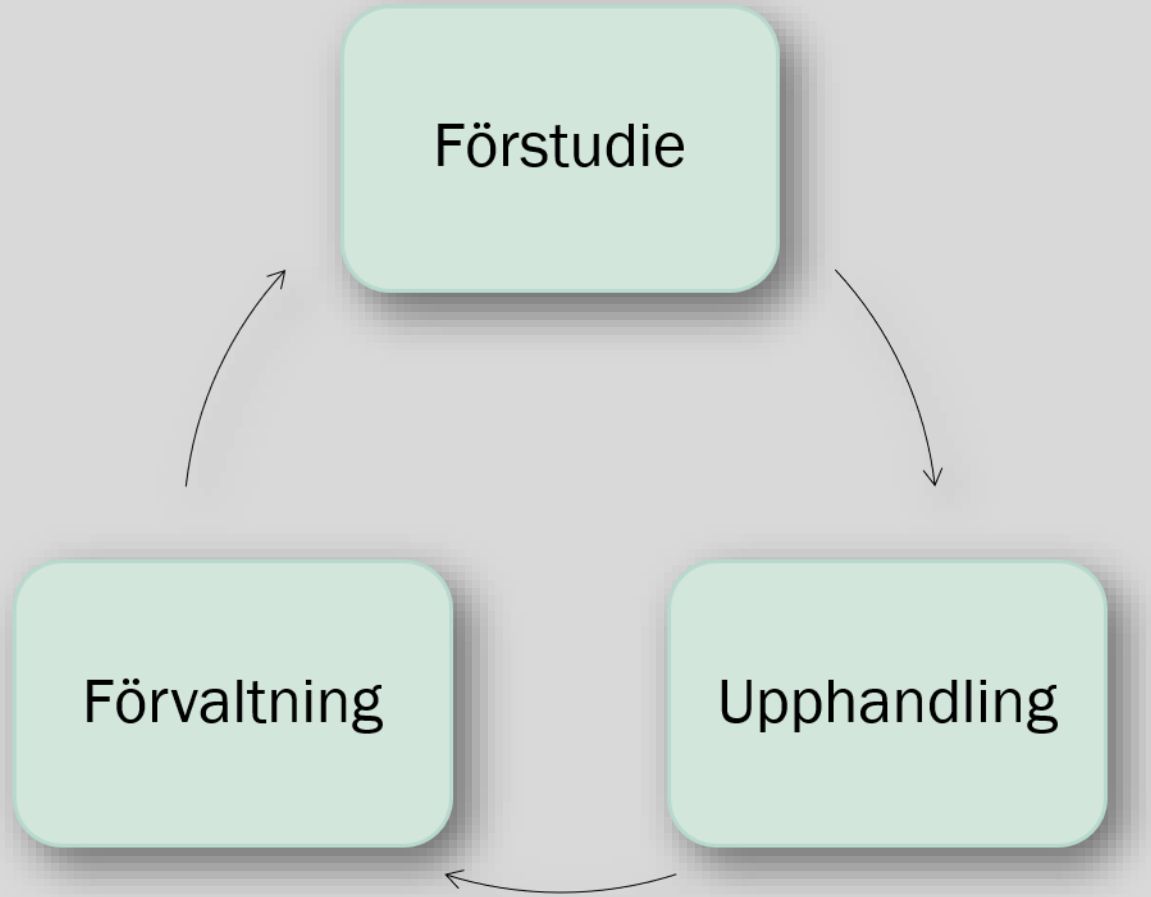
Organisation

STATENS INKÖPSCENTRAL

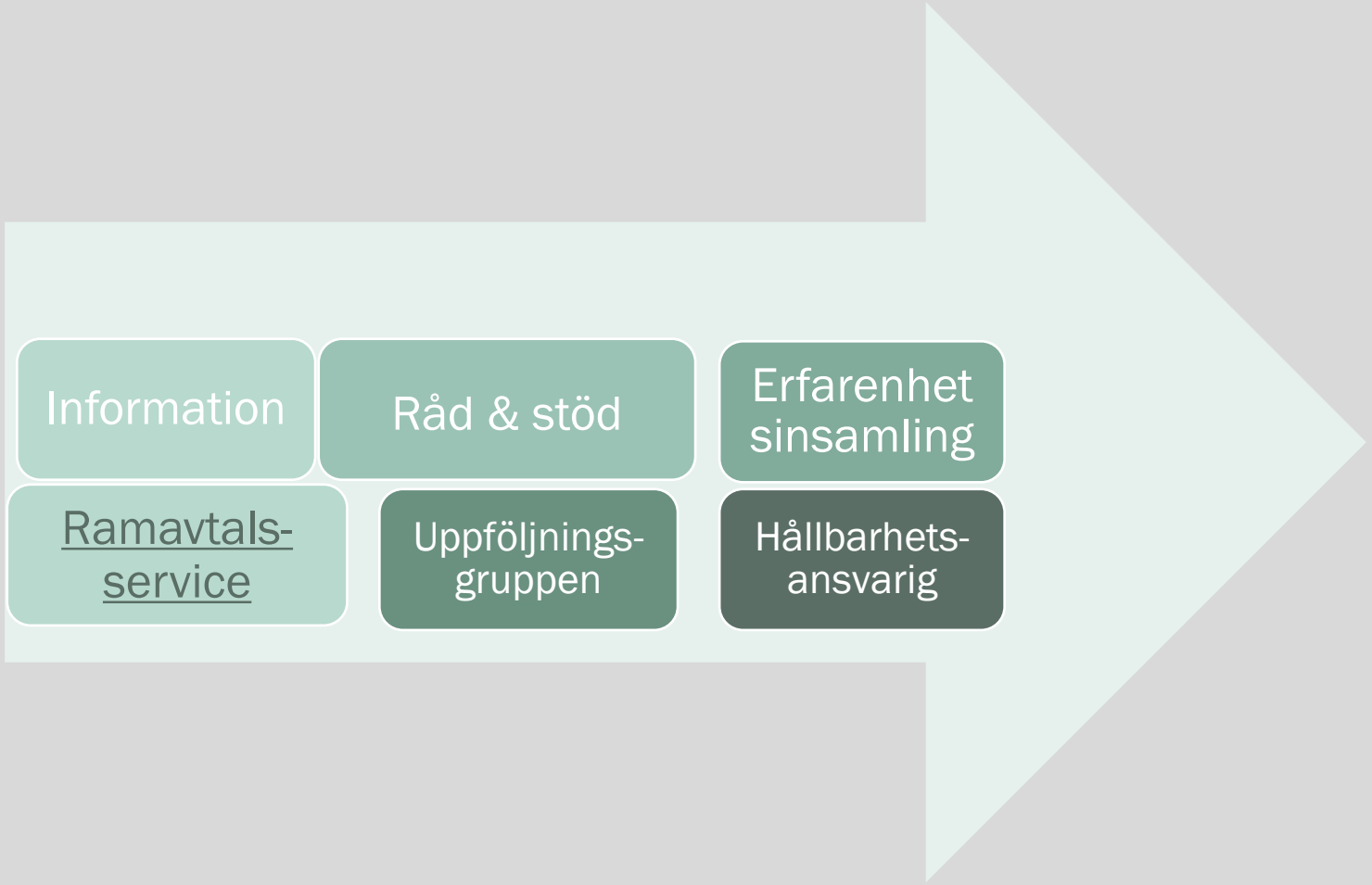

Ramavtalens process

STATENS INKÖPSCENTRAL

Ramavtalsförvaltning

STATENS INKÖPSCENTRAL

Fokusområden

E-handel

Försörjningstrygghet

Hållbarhet

Informationssäkerhet

Tillgänglighet

STATENS INKÖPSCENTRAL

Hållbarhet i de statliga ramavtalen

Ekonomisk hållbarhet

resurseffektivitet

Miljö

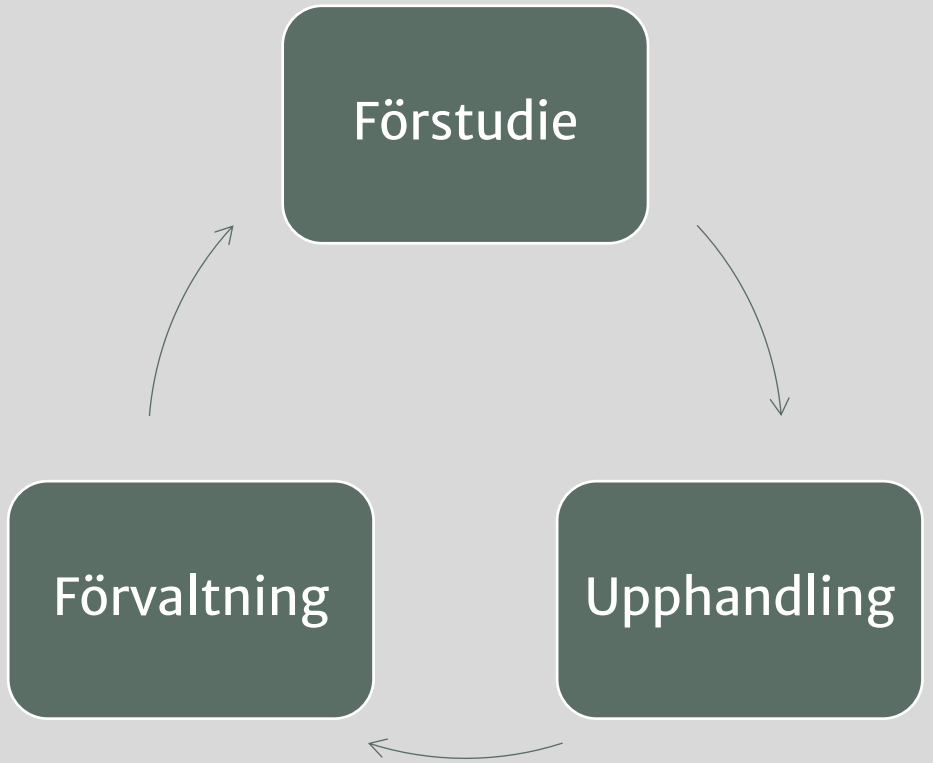
ledningssystem,
miljö- och hälsofarliga ämnen,
energieffektivitet,
cirkularitet,
klimatpåverkan

Social hållbarhet

mänskliga rättigheter,
arbetstagares rättigheter,
antikorruption,
antidiskriminering

STATENS INKÖPSCENTRAL

STATENS INKÖPSCENTRAL

Hållbarhet i ramavtalen för Bärbara datorer; Datorer, mobiltelefoner och surfplattor

- Miljöledningssystem
- Förutsättning för rekonditionerad hårdvara
- Reservdelar tillgängliga i fem år
- Återvunnet material
- Reparation av hårdvara
- Batteriets hälsotillstånd
- Säkerhetsuppdateringar
- Säkra transporter, säker radering av data
- Nya bärbara med eget ägande: 3 års garanti
- Hållbarhetsintyg
- Certifierade restaureringscenter och materialåtervinningscenter

Hållbarhet vid avrop

- Certifierade produkter (datorer, skärmar)
- Reservdelar och reparation
- Rekonditionerad hårdvara
- Återvunnit material
- Återtag, återbruk och återvinning
- Enheter får inte vara låsta eller konfigurerade på ett sätt som försvårar återbruk

STATENS INKÖPSCENTRAL

Hållbarhet i ramavtal städtjänster (Stockholms län)

- Miljöledningssystem (kvalificeringskrav)
- Personalkostnader (kvalificeringskrav)
- Miljömärkta städkemikalier (tekniskt krav)
- Miljömärkta pappersprodukter (tekniskt krav)
- Friskvårdsbidrag för personal (tilldelningskriterium)
- Friskvårdstimme för personal (tilldelningskriterium)
- Underleverantörer ska uppfylla krav (särskilda kontraktsvillkor)
- Arbetsrättsliga villkor (särskilda kontraktsvillkor)

Hållbarhet vid avrop av städtjänster (vid FKU)

- Sysselsättningsfrämjande krav

STATENS INKÖPSCENTRAL

Hållbarhet i ramavtal tjänstefordon

- Förordning om miljö- och trafiksäkerhet (tekniskt krav) – skyldighet att välja miljöbil
- Miljöbil sedan 1 jan 2026 = nollutsläpp av koldioxid dvs elbilar eller vätgasdrivna fordon
- Emissionskraven enligt Euro 6 (tekniskt krav)
- Nybilsgarantier och rostskyddsgaranti (tilldelningskriterium)
- Grundläggande rättigheter för arbetstagare (särskilda kontraktsvillkor)

Hållbarhet vid avrop av tjänstefordon (vid FKU)

- Garantier
- Högre krav avseende CO2-utsläpp

STATENS INKÖPSCENTRAL

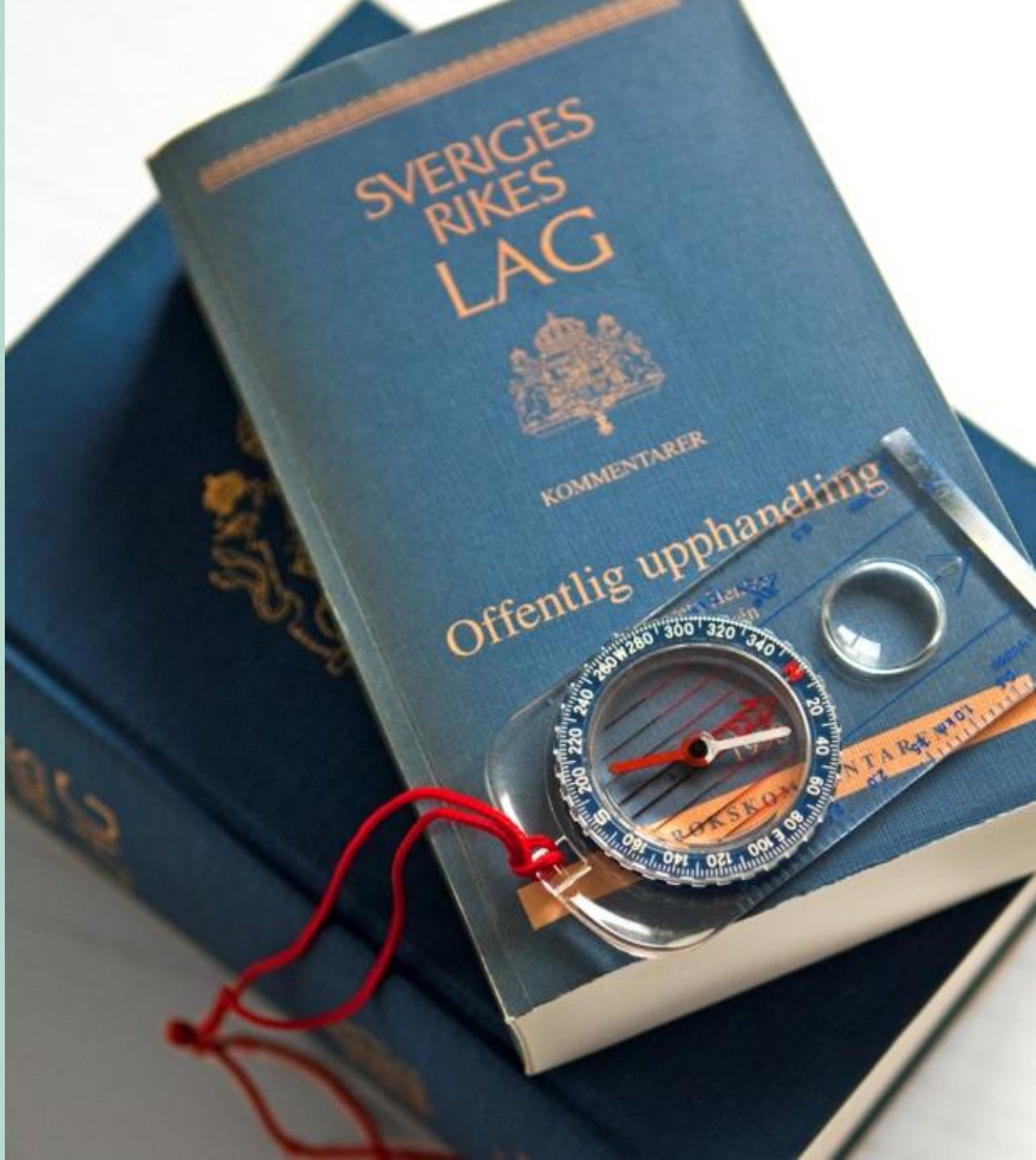

Har ni frågor om hållbarhet i de statliga ramavtalen välkomna att kontakta mig:

- hallbarhetsic@kammarkollegiet.se
- kathleen.mccaughey@kammarkollegiet.se

STATENS INKÖPSCENTRAL

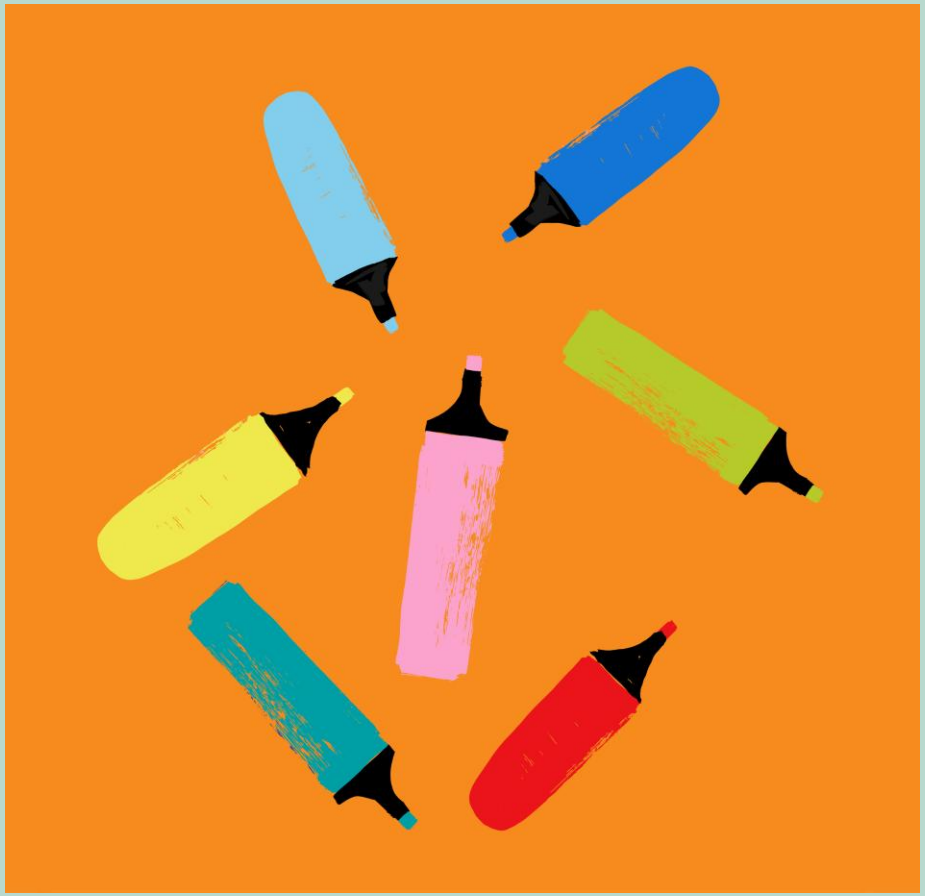
LOU och avrop från de statliga ramavtalen

Direktivet, lagen och principerna

- Merparten av alla offentliga anskaffningar styrs av Lag (2016:1145) om offentlig upphandling (LOU) som grundar sig på EU-direktivet 2014/24/EU.
- Lagen (och direktivet) har till syfte att främja den fria rörligheten av varor och tjänster på den inre marknaden.
- Lagens regler bygger på sex grundläggande principer:
  - Öppenhet (transparens),
  - Likabehandling,
  - Proportionalitet,
  - Icke-diskriminering
  - Ömsesidigt erkännande

STATENS INKÖPSCENTRAL

Öppenhetsprincipen

- Även kallad principen om transparens.
- Upphandlingar ska präglas av öppenhet (transparens) och förutsebarhet. Det innebär att uppgifter som avser upphandlingen inte får hemlighållas och att upphandlingen ska annonseras offentligt.
- Utvärderingsmodeller som inte syftar till att fastställa det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet strider mot öppenhetsprincipen.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Likabehandlingsprincipen

- Alla leverantörer ska ges samma förutsättningar att delta i upphandlingen.
- Likabehandlingsprincipen innebär att lika situationer inte får behandlas olika och att olika situationer inte får behandlas lika
- Likabehandlingsprincipen innebär också att en rimligt informerad och normalt omsorgsfull leverantör ska kunna förstå vad som efterfrågas.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Proportionalitetsprincipen

- Med proportionalitetsprincipen avses att kraven på leverantören och kraven i kravspecifikationen måste ha ett naturligt samband med och stå i rimlig proportion till det som upphandlas.
- Bedömningen sker utifrån följande tre steg:

1. Bedömning om kravet är en **lämplig och effektiv** åtgärd för att uppnå det eftersträvade syftet.
2. Bedömning om åtgärden ansågs **nödvändig**, och något **mindre ingripande alternativ** kunde inte visas.
3. Bedömning om den **negativa effekterna** var inte så stora att åtgärden var oproportionerlig eller överdriven jämfört med det **eftersträvade syftet.**

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avropsberättigade

- För att få använda ett statligt ramavtal krävs att den upphandlande myndigheten är avropsberättigad.
- Myndigheter under regeringen är per automatik avropsberättigade samt som utgångspunkt skyldiga att använda de statliga ramavtalen.
- Övriga myndigheter och motsvarande kan bli avropsberättigade om de genom s.k. bekräftelse inför varje ramavtalsupphandling.
- Kommuner och regioner kan bli avropsberättigade på ramavtalen inom IT och telekom genom s.k. bekräftelse inför varje ramavtalsupphandling

STATENS INKÖPSCENTRAL

Ansvarsfördelning

Statens inköpscentral ansvarar för att:

- Säkerställa att ramavtal ingås, förvaltas och följs upp
- Att upphandlingsprocessen genomförs enligt LOU
- Informera och stödja avropande myndigheter

Avropsberättigade myndigheter ansvarar för:

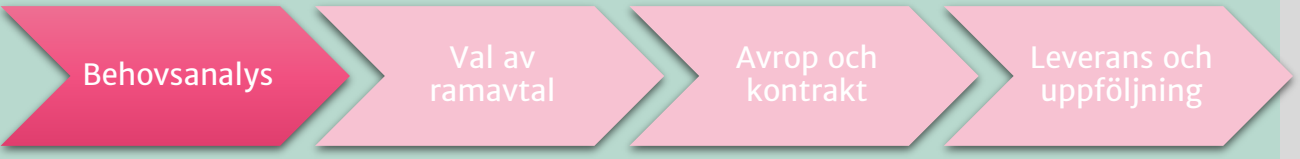
- Avropets utformning
- Att avropsprocessen följer ramavtalet och LOU
- Att kontraktet följs upp.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avropsprocessen

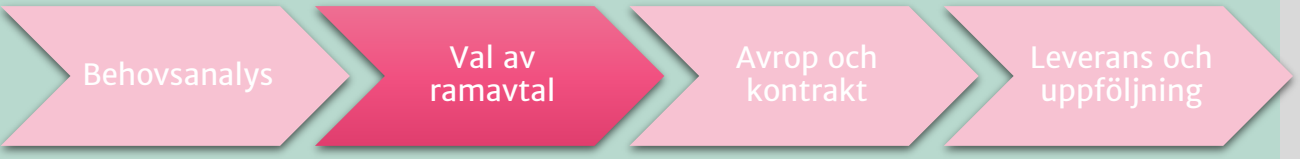
STATENS INKÖPSCENTRAL

Behovsanalys

- Börja med en behovsanalys som grund för att välja ramavtal, kartlägga och precisera behoven som ligger till grund för avropet
- Innan ett avrop genomförs kan man om nödvändigt en dialog med marknaden/ramavtalsleverantörerna genomföras
- Vid behovsinventeringen bör potentiella framtida behov identifieras så att även dessa kan omfattas av avropet, t.ex. som optioner
- Planera avropet

STATENS INKÖPSCENTRAL

Val av ramavtal

- Alla ramavtal som Statens inköpscentral har upphandlat finns på avropa.se
- Ramavtalen är kategoriserade i ramavtalsområden utifrån vilka varor eller tjänster som ramavtalet omfattar
- I varje ramavtalsområde finns flera ramavtal
- Behovet avgör vilket ramavtal som är tillämpligt
- Vid osäkerhet, kontakta ramavtalsförvaltaren!

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

- På ramavtalssidan hittar du information och stöd för avrop
- Läs vägledningen, allmänna villkor, kravspecifikation samt övriga stöddokument
- Kontakta ramavtalsförvaltaren vid eventuella frågor kring avropet
- Hur avropet sedan genomförs beror på vilken avropsform som finns i ramavtalet

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Avropsformer

- Rangordning
- Särskild fördelningsnyckel
- Förnyad konkurrensutsättning
- Ett ramavtal kan ha flera avropsformer

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Avropsformer – rangordning

- Samtliga villkor fastställda, ytterligare krav på varan eller tjänsten får inte ställas
- Avropen ska alltid följa den fastställda rangordningen
- Mindre möjlighet att påverka den kommande leveransen, men snabb och enkel avropsprocess
- Finns i ramavtal med tydligt kravställda varor eller tjänster

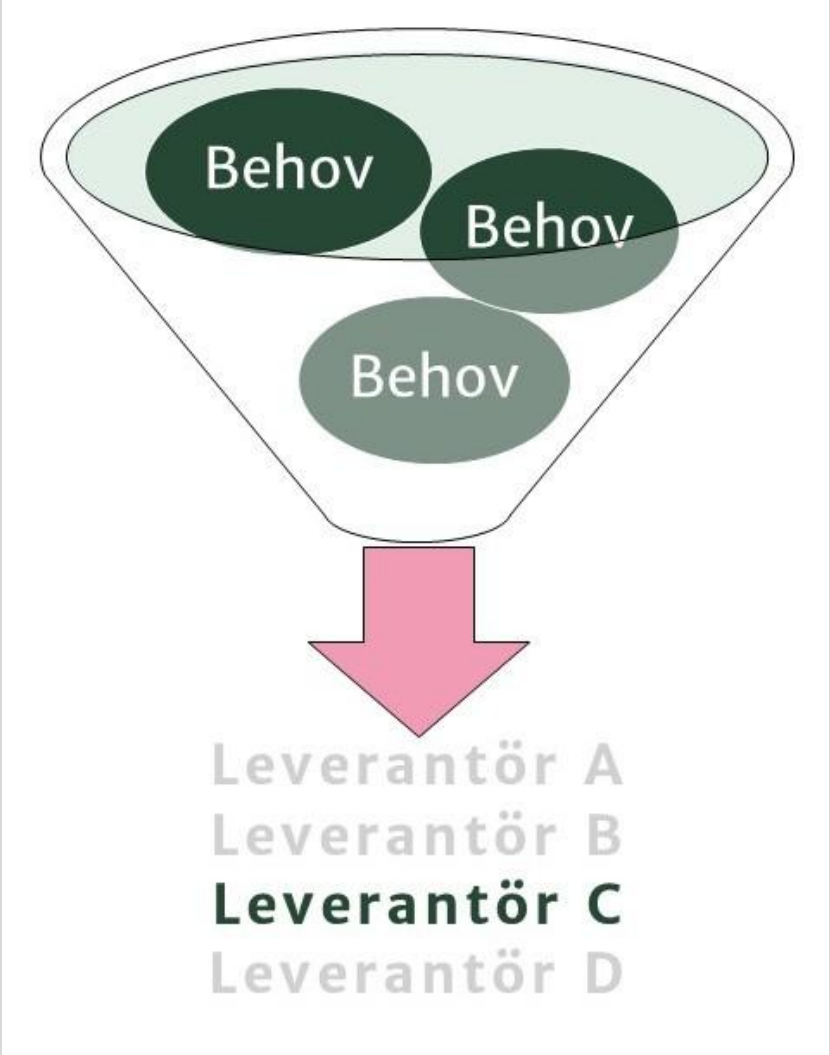

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Avropsformer – särskild fördelningsnyckel

- Även kallad dynamisk rangordning
- Fastställda villkor, men val av leverantör bestäms genom en kombination av era behov och en i förväg fastställd modell
- Avropet skickas till den leverantör som bäst kan tillgodose behovet utifrån kriterier som är fastställda i ramavtalet

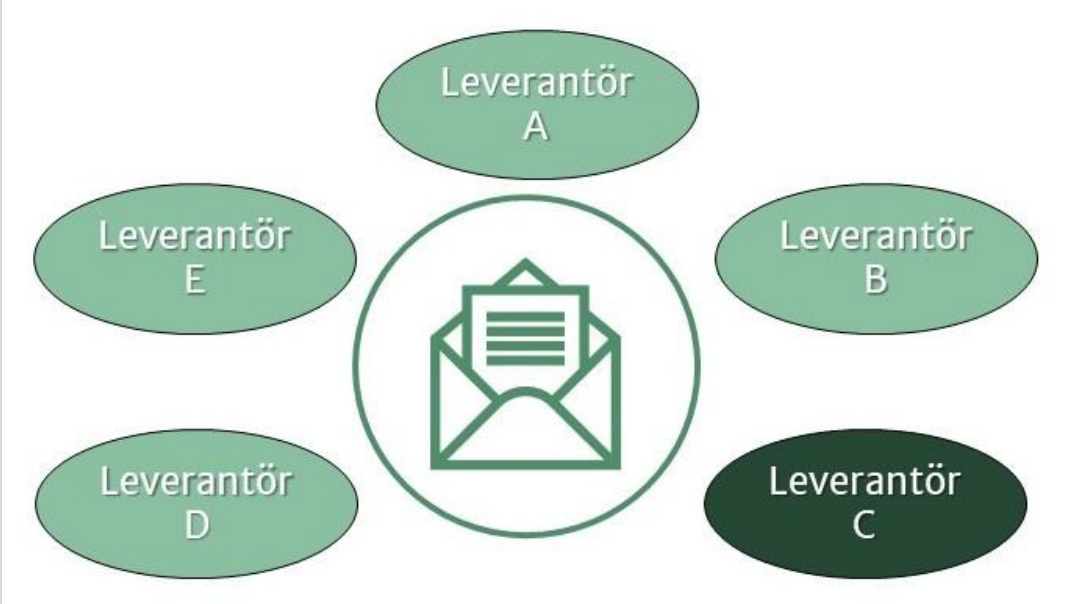

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Avropsformer – förnyad konkurrensutsättning

- Möjlighet att anpassa avropet genom att ställa egna krav och precisera villkor
- Skapar konkurrens mellan leverantörerna vid varje avrop
- Teckna kontrakt med den leverantör som erbjuder den ekonomiskt mest fördelaktiga lösningen
- ”Mini-upphandling”
- Frivillig avtalsspärr

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Kravställning

- Vid avrop får nödvändiga preciseringar och vid behov kompletteringar av ställda krav och villkor i ramavtalsupphandling göras.
- Viktigt att säkerställa (krav på kraven):
  - Kravet måste ha en koppling till varan eller tjänsten som avropas
  - Kravet måste uttryckligen framgå av avropet
  - Myndigheten får inte ha en obegränsad valfrihet vid bedömningen av kravet
  - Kravet får inte bryta mot de upphandlingsrättsliga principerna

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Kravställning

Det finns fyra typer av ”krav” som myndigheten får ställa vid ett avrop:

- Formella krav (på anbudet)
- Tekniska krav
- Tilldelningskriterier
- Särskilda kontraktsvillkor

OBS! Inga kvalificeringskrav får ställas

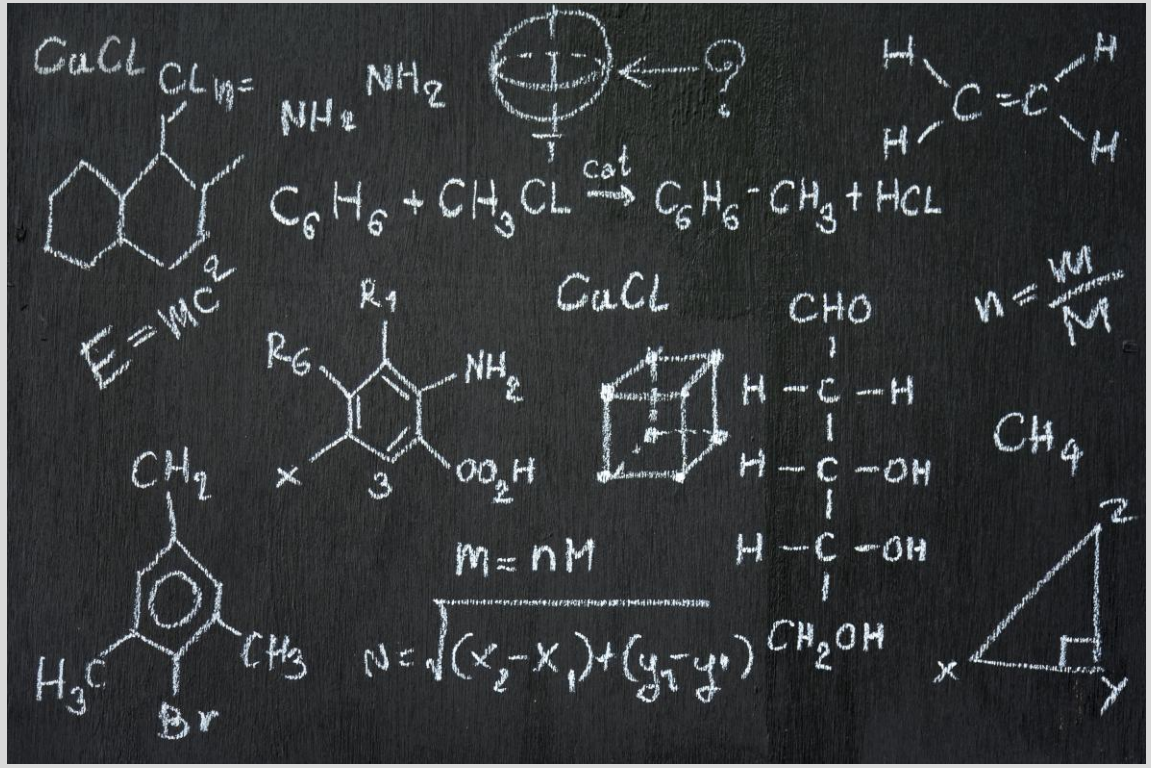
- Kvalificeringskrav avser allmänna krav på leverantörens lämplighet, som exempelvis krav på ekonomisk ställning och teknisk eller yrkesmässig kapacitet.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Kravställning
Tekniska krav (”ska-krav”)

- Obligatoriska krav på varans eller tjänstens funktionalitet eller prestanda ställs genom s.k. tekniska krav, exempelvis kvalitetsnivåer, miljöprestanda, användningsområde, säkerhet och mått osv.
- Tekniskt krav i form av teknisk standard får kravställas om standarden finns tillgänglig för samtliga ramavtalsleverantörer.
- Krav på visst varumärke är ej tillåtet!
- Kraven prövas (kontrolleras) innan tilldelningsbeslut.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Tilldelningsgrund

- Det finns tre olika grunder för tilldelning av ett kontrakt
  - Pris
  - Kostnad
  - Bästa förhållandet mellan pris och kvalitet
- Det framgår av ramavtalet vilken grund för utvärdering som ska användas.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avrop och kontrakt

Tilldelningskriterier (”bör-krav”)

- När ett kontrakt utvärderas på grunden kostnad eller bästa förhållandet mellan pris och kvalitet används tilldelningskriterier.
- Tilldelningskriterier är egenskaper på varan eller tjänsten som inte är obligatoriska att uppfylla utan istället ger ett mervärde vid utvärderingen.
- Tilldelningskriterier kan vara exempelvis tekniska och funktionella egenskaper, kvalitet, miljöegenskaper, leverans- och genomförandetid samt estetik.
- Det ska framgå hur kriterierna värderas samt viktas vid utvärderingen genom en s.k. utvärderingsmodell.

STATENS INKÖPSCENTRAL

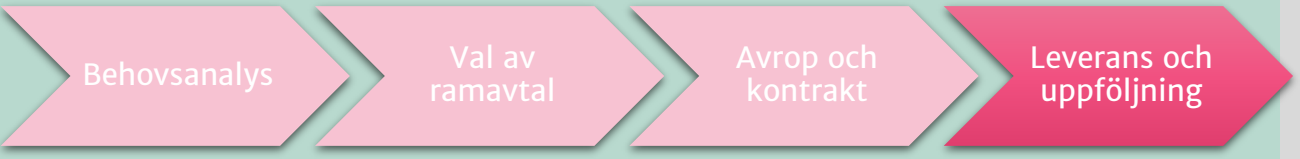
Avrop och kontrakt

Särskilda kontraktsvillkor

- Allmänna villkor gäller oavsett, därutöver gäller särskilda kontraktsvillkor.
- Särskilda kontraktsvillkor kan läggas till för hur leverans av varan eller tjänsten ska genomföras till enskild avropsberättigad.
- Villkoren kontrolleras inte innan tilldelningsbeslut utan säkerställs vid leverans.
- Villkoren får enbart preciseras i enlighet med vad som framgår.
- Kontrakt får löpa längre än ramavtalets giltighetstid.

STATENS INKÖPSCENTRAL

Leverans och uppföljning

- Slutligen ska leverans ske utifrån er avropsförfrågan och tecknade kontrakt
- Avropande myndigheter ansvarar för att följa upp sina avropade kontrakt
- Säkerställ att ni får det som omfattas av ert kontrakt enligt avtalade villkor
- Dokumentera problem och avvikelser och för dialog med ramavtalsleverantören
- Kontakta ramavtalsförvaltaren vid behov av stöd

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avstegsanmälan

- Statliga myndigheter under regeringen ska som utgångspunkt alltid använda de statliga ramavtalen.
- Om myndigheten finner att en annan form av avtal sammantaget är bättre kan ett avsteg göras.
- Om myndigheten väljer att göra avsteg från ett ramavtal **ska** skälen för detta meddelas Kammarkollegiet. Formulär finns på avropa.se.
- Övriga avropsberättigade omfattas inte av förordning (1998:796) om statlig inköpssamordning.

STATENS INKÖPSCENTRAL

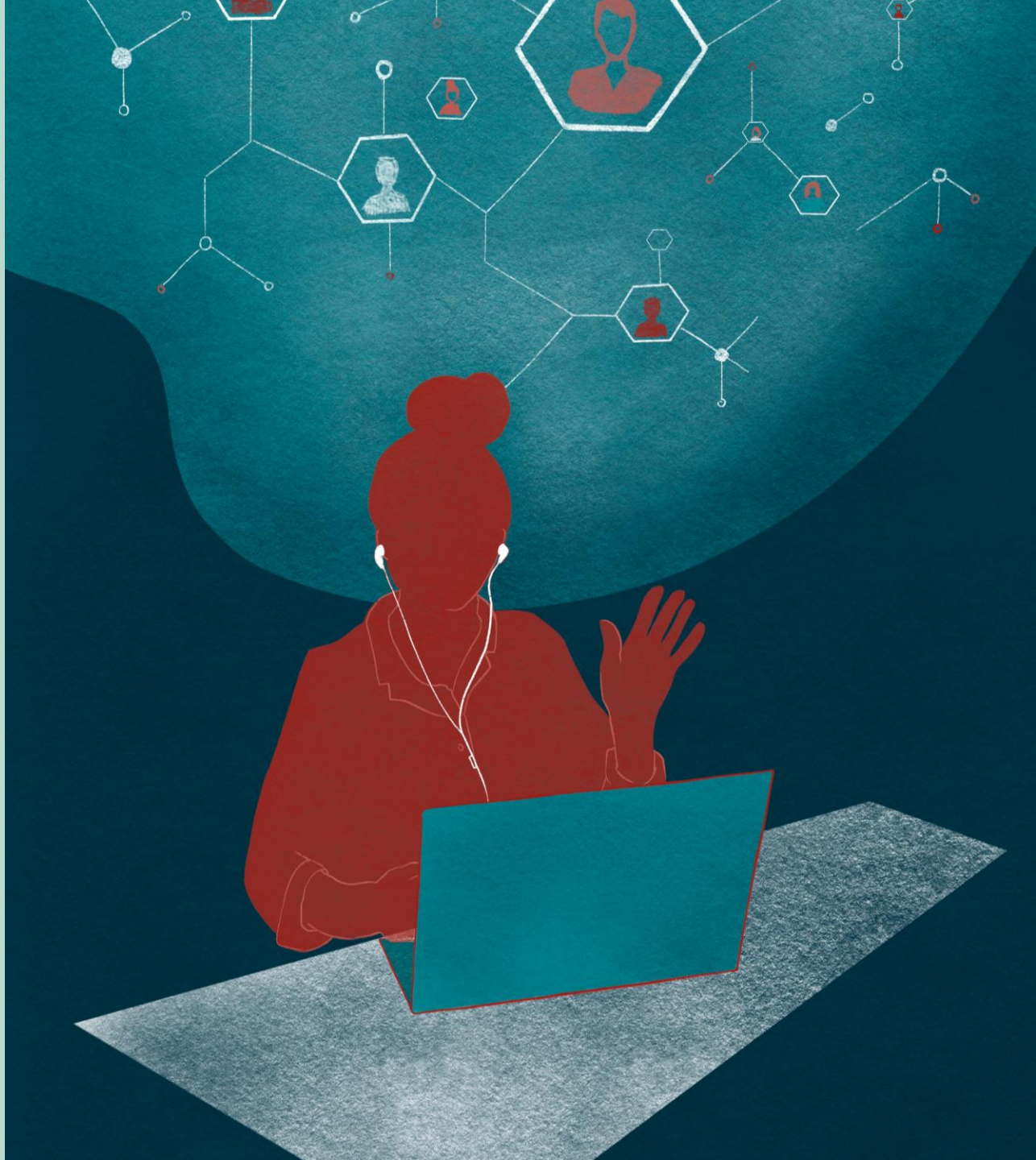
Värt att tänka på

- Vid upphandling och även vid avrop gäller offentlighet och sekretess som utgångspunkt
- Möjlighet att föra dialog med ramavtalsleverantörerna innan avrop
- Undvik krav på varumärke, hellre kompatibilitet
- Priser och prisjusteringar
- Avrop får avbrytas
- Nyttja förvaltarna och våra nätverk

STATENS INKÖPSCENTRAL

Avropsmallar – hur man hittar och använder dem

Avropsmallar

- Avropsmallar för:
  - Särskild fördelningsnyckel
  - Förnyad konkurrensutsättning
  - Rangordning

- Vi går in på avropa.se!

STATENS INKÖPSCENTRAL

Praktiska råd

- Läs igenom vägledning och övrigt stödmaterial, där finns ofta svar på frågor som uppstår vid ifyllandet av mallen
- Alla fält behöver inte fyllas i för att de finns
- Utvärderingsmodeller
  - Välj utvärderingsmodell för att innehållet i blanketten ska synas
  - Våga välj annan modell än lägst pris
  - Simulera och testa utvärderingsmodellen i avropsmallen
- Filmer om hur man fyller i särskilda avropsblanketten, finns under ”Avropsstöd”
- Använd mallarna även för rangordning – för att få ett beställningsunderlag och säkerställa rätt priser

STATENS INKÖPSCENTRAL